

Informe sobre "EL DRET A VOT PER ALS IMMIGRANTS" Regidoria Delegada per al Pla Municipal d'Immigració

1. Conceptes sobre el "dret de vot"

El dret de vot és un dels aspectes cabdals de la ciutadania ja que, en certa manera, defineix qui forma part de la comunitat i qui pot elegir els seus representants. D'aquesta manera, el dret de vot de les persones estrangeres és una qüestió de justícia política i social, perquè l'Estat de Dret i l'Estat del Benestar han anat sempre lligats a la participació política, és a dir, al dret de sufragi.

Pels estrangers la forma més ràpida per accedir al dret de vot és adquirint la nacionalitat de l'Estat on resideixen, però això comporta la pèrdua de nacionalitat del seu país d'origen en la majoria dels casos. A diferència d'altres drets civils, econòmics i socials, el dret de vot continua associat al requisit de la nacionalitat. **La clau del canvi està en substituir el requisit de nacionalitat pel de residència.**

Les discussions sobre el dret de vot als estrangers giren fonamentalment al voltant de **les eleccions locals** (es podria fer extensiu a les regionals o a les europees) però no es plantegen per a les eleccions estatals. La base conceptual és que els estrangers conserven el dret de vot a les eleccions del seu país, és a dir que el vot per eleccions estatals sí aniria fortament lligat a la nacionalitat.

2. Situació als Estats membres de la Unió Europea

A la Unió Europea hi ha diferents Estats que permeten a persones no ciutadanes de la UE votar a les eleccions locals. Cal recordar però que **la situació dels ciutadans de la UE és diferent a la de la resta d'estrangers residents, ja que a ells sí se'ls hi reconeix el dret de vot** i de ser escollits en les eleccions municipals i europees en qualsevol Estat membre (això es va aprovar al Tractat de Maastricht).

Els Estats membres que permeten votar a les eleccions locals a persones extracomunitàries són:

País	Dret a vot dels estrangers residents
Irlanda	Exigeix <u>sis mesos</u> de residència (des de 1963)
Suècia	Exigeix <u>tres anys</u> de residència (des de 1975) Les persones de Noruega i Islàndia tenen els mateixos drets que les de la UE
Dinamarca	Exigeix <u>tres anys</u> de residència (des de 1981) Les persones de Noruega i Islàndia tenen els mateixos drets que les de la UE
Holanda	Exigeix <u>cinc anys</u> de residència (des de 1985)
Finlàndia	Exigeix que portin <u>dos anys</u> . Les persones de Noruega i Islàndia tenen els mateixos drets que les de la UE
Bèlgica	Exigeix <u>cinc anys</u> de residència (des de 2004)

Posem com a exemple el cas de **Bèlgica** que és molt recent. El dret electoral en aquest país es venia discutint en el Parlament des de 1970 i s'ha aprovat el passat mes de febrer 2004. La nova llei en aquest país precisa que els ciutadans no comunitaris podran exercir el dret al sufragi però no presentar-se com a candidats a les eleccions municipals. Per votar han d'acreditar una antiguitat de cinc anys com a residents i signar una declaració en la que es comprometen a respectar la Constitució, totes les lleis belgues i la convenció europea dels Drets Humans.

En un altre nivell, hi ha països membres que no reconeixen el dret de vot a tots als estrangers, però regulen alguns casos concrets:

Regne Unit	Reconeix el dret de vot als residents habitants de països de la Commonwealth (antigues colònies britàniques)
Portugal	Estrangers residents que portin <u>tres anys</u> , si hi ha acord de reciprocitat
Espanya	Estrangers residents, si hi ha tractat de reciprocitat

Altres països membres no admeten el dret de vot, tot i que la seves Constitucions ho permeten. Aquests estats són: **Grècia, Itàlia, Luxemburg.**

En tres estats membres, **Alemanya, França i Àustria,** ho tenen prohibit per la seva Constitució.

3. Opinions en el sí de la Unió Europea

⇒ *CONSELL EUROPEU*

El Consell Europeu de Tampere (Suècia, octubre 1999) va establir que la política d'integració dels immigrants hauria d'atorgar-los drets i deures comparables als dels ciutadans comunitaris, i això inclouria aspectes com la participació política.

L'estatut de resident de llarga durada – que es concediria després de cinc anys de residència legal i ininterrompuda en un estat membre de la UE – va rebre un impuls decisiu en el darrer Consell Europeu de Tesalònika i es podria aprovar properament. Amb aquest acord, els ciutadans de tercers països gaudirien de drets comparables als dels europeus, entre els quals es trobaria el dret de vot.

⇒ *COMISSIÓ EUROPEA*

La Comissió Europea s'ha pronunciat en diferents ocasions a favor del dret de vot dels estrangers en les eleccions municipals, però ha destacat que no existeix una base legal per a que pugui fer propostes en aquest àmbit. La Comissió Europea va lamentar que el projecte de Constitució Europea no prevegi introduir aquesta base legal.

⇒ *PARLAMENT EUROPEU*

El Parlament europeu es va manifestar el passat mes de Gener 2004, i després d'una renyida votació, a favor de concedir als immigrants regularitzats el dret de vot a les eleccions municipals. Un dret que el Tractat de Maastricht dóna a tots els ciutadans comunitaris residents en altres estats membres.

4. Context a Espanya

A Espanya, **la Constitució de 1978** reserva l'exercici del dret de vot als espanyols, excepte en els casos en que es signi un tractat de reciprocitat amb un Estat pel reconeixement mutu d'aquest dret en eleccions municipals. Aquestes condicions estan regulades a l'article 13.2 de la Constitució Espanyola i a l'art. 176 de la Llei de Règim Electoral.

La Llei Orgànica Sobre Drets i Llibertats dels Estrangers a l'Estat Espanyol i la seva Integració Social (art 6.1) declara que els estrangers residents (amb permís de residència) poden ser titulars del dret polític de sufragi a les eleccions municipals, atenen a criteris de reciprocitat, en els termes que s'estableixin les lleis i els tractats.

Aquests tractats han de reconèixer expressament el dret de sufragi i, com s'ha assenyalat, es basen en el principi de reciprocitat. **L'únic exemple ara és el tractat de reciprocitat que en aquest sentit van signar l'any passat Noruega i Espanya.**

Per avançar en el en l'extensió del dret de vot en eleccions municipals a tots els estrangers residents s'hauria de fer:

- (a) un procés de **formalització de tractats bilaterals** basant-se en el criteri de reciprocitat (això dependria de la activitat i voluntat de la política exterior de l'Estat Espanyol)
- (b) la **modificació de l'art. 13 de la Constitució.**

5. Context a Barcelona

Barcelona és un dels municipis en el que els immigrants està generant un important creixement demogràfic. Al gener de 2004, les persones estrangeres residents a Barcelona representa el 12,8% de la població de la ciutat, mentre que l'any 1999 eren només el 2.7%.

La Carta Municipal de la Ciutat, document on es sintetitzen les aspiracions consensuades de Barcelona, **contempla explícitament el Dret de Vot dels Estrangers** i així ho expressa en el seu article 10.

Article 10.4 "L'Ajuntament de Barcelona ha d'interessar els òrgans competents perquè legislin i celebrin tractats internacionals que promoguin els instruments adequats a fi que totes les persones empadronades al municipi puguin gaudir d'aquests drets".

En aquest sentit, al gener del 2000 es va presentar una **Moció al Plenari de l'Ajuntament de Barcelona**, segons la qual l'Ajuntament de Barcelona instava a Les Corts Generals i el Govern de l'Estat a fer possible que totes les persones estrangeres residents a Barcelona poguessin exercir el Dret de Sufragi a les Eleccions Municipals. Aquesta Moció tenia com a punt bàsics:

1. MANIFESTAR la posició favorable de l'Ajuntament de Barcelona a l'efectiu atorgament del Dret de Sufragi en les eleccions municipals a les persones estrangeres residents a Barcelona, tal com indica l'article 10 de la Carta de Barcelona.

2. INSTAR les Corts Generals i el Govern de l'Estat que adoptin les iniciatives legislatives i executives necessàries per a què les persones estrangeres residents gaudeixin del Dret de Sufragi a les properes eleccions municipals.

3. INSTAR també el Parlament Europeu, en la línia de les seves resolucions i recomanacions, que legisli a favor del Dret de Vot dels ciutadans i ciutadanes de fora de la Unió Europea a les eleccions municipals.

4. RECOLZAR el Consell Municipal de la Immigració de Barcelona en la seva actuació destinada a millorar el conjunt de propostes municipals per la plena integració de les persones estrangeres, entenent per integració la capacitat de participar en el desenvolupament econòmic, social, polític i cultural de la ciutat.

En relació a les conseqüències directes del dret de vot dels estrangers en les eleccions municipals:

L'última xifra de població de Barcelona a 1 de gener 2003 aprovada per l'INE és de 1.582.738 habitants, i hores d'ara els immigrants suposen un 12.8% d'aquest total amb un total de **202.489 estrangers residents** a Barcelona. La incoherència radica en que hores d'ara **els immigrants computen per fixar el nombre de Regidors del Ple**, que ve determinat pel número d'habitants a la ciutat, **però no per elegir-los**.

1. Respecte als "estrangers comunitaris" (membres de la UE)

El total de residents europeus comunitaris a Barcelona és ara de 29.851 persones, dels quals els majors de 18 anys (aproximadament un 90%), ja tenen dret a vot a les eleccions municipals.

La propera ampliació de la Unió Europea (maig 2004), a 10 països més, comportarà una ampliació dels cens electoral. Més "ciutadans comunitaris" tindran dret a vot en les pròximes eleccions municipals. Els efectes seran però anecdòtics en el cas de Barcelona. Les comunitats dels 10 països que ingressaran a la UE que viuen a Barcelona és molt reduïda, trobem: 718 polonesos, 46 letons, 125 hongaresos, 9 xipriotes, 25 eslovens, 26 estonians, 199 txecs, 125 eslovacs, 86 lituans i 2 maltesos. **Fan un total de 1.761 nous electors**.

2. Respecte als "ciutadans no-comunitaris"

El total d'estrangers residents a Barcelona d'origen no comunitari representa un total de **172.638 persones**. **Si s'aprovés el dret de vot a tots els residents estrangers a Barcelona, hi hauria un augment considerable de l'electorat amb dret de vot**.

6. Conclusions

- **La participació és la clau per una bona i exitosa integració i cohesió social.** Les experiències demostren l'efecte beneficiós de la participació política dels immigrants en tots els països que han promogut aquest tipus d'iniciatives. **Reconèixer el dret de vot no només repercutiria en el col·lectiu d'immigrants, sinó en el conjunt de la societat,** en la mesura que s'avançaria cap a la percepció que els immigrants no són estranys, sinó persones que participen en el marc d'una comunitat política.
- Per tant, aquesta possibilitat no ha de quedar només com una simple declaració d'intencions, sinó que **s'ha d'aconseguir que es facin les reformes legals pertinents** per tal que el Dret de Sufragi dels estrangers residents **pugui ser una realitat tangible el més aviat possible.**
- Actualment **existeixen els elements legals,** tant municipals com estatals, **per fer una defensa del dret de sufragi dels immigrants** a les eleccions municipals, una qüestió que ja és una realitat en molts països europeus
- **A nivell Estatal, per avançar en l'extensió del dret de vot en eleccions municipals a tots els estrangers residents s'hauria de fer:** (a) un procés de formalització de tractats bilaterals basant-se en el criteri de reciprocitat, això dependria de la activitat i voluntat de la política exterior de l'Estat Espanyol; (b) la modificació de l'art. 13 de la Constitució.
- **La Carta Municipal aprovada per tots els grups polítics legitima i avala per instar l'Administració Central** a què faci efectiu el dret de vot en les eleccions locals als estrangers residents.

Març 2004